

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci výkonu sociálně-právní ochrany nezletilé Adély A. (nar. xxx)

A. Závěry šetření

Ve věci podnětu pana A. (dále také „stěžovatel“), zastoupeného právní zástupkyní B., jsem vydala zprávu o šetření.

Konstatovala jsem v ní, že Úřad městské části Praha 4 (dále také „OSPOD“):

- **pochybil**, když po opakovaných výzvách, na které matka nereagovala, dále s matkou neřešil její psychický stav a potřebu spolupráce s OSPOD;
- **nepochybil**, když z důvodu ochrany zdravého vývoje Adély a v souladu s jejím přáním podal návrh na předběžné opatření, na jehož základě měla být předána do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc X. (dále jen „ZDVOP“);
- **pochybil**, když svůj návrh ze dne 13. 1. 2021 nedostatečně odůvodnil, přestože disponoval informacemi na podporu jeho důvodnosti;
- **pochybil**, když do konce pobytu Adély ve ZDVOP nezačal aktivně řešit její externí individuální terapie;
- **nepochybil** v tom, že by nepodpořil frekvenci rodinných terapií v SVP D. (dále také „SVP D.“) 2krát týdně.

B. Vyjádření úřadu

Tajemník Úřadu městské části Praha 4 Ing. Michal Kárník (dále také „tajemník“) se dne 26. 10. 2021 vyjádřil k mnou zjištěným pochybením.

B.1 Matčin psychický stav a její spolupráce

Jde-li o pochybení v podobě matčina psychického stavu a její spolupráce, tajemník uvedl, že v době od června 2020 do ledna 2021 nebyla Adéla vyhodnocena jako ohrožené dítě podle § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále také „ZSPOD“). Z dosavadní spolupráce s rodinou bylo zřejmé, že otec péči o děti zajišťuje řádně. Přestože matka své rodičovské povinnosti neplnila, nedosahovalo to takové intenzity, že by děti ohrožovala. Metodicky je OSPOD veden k tomu, že není oprávněn rodiči uložit pokutu ve správním řízení, nejsou-li děti vyhodnoceny jako ohrožené a taktéž není oprávněn nařídit tomuto rodiči spolupráci s odborníkem.

K aktuální situaci tajemník uvedl, že se podařilo s matkou již domluvit termín jednání na OSPOD a matka s ním souhlasila. OSPOD bude nadále s matkou spolupracovat.

B.2 Aktivní řešení externí individuální terapie

Tajemník uvedl, že od počátku bylo zřejmé, že návrat Adély do rodiny bude záviset na terapeutické podpoře všech rodinných příslušníků a od počátku byli také všichni srozuměni s tím, že po ukončení pobytu ve ZDVOP bude třeba v terapiích pokračovat. To vyplývalo i ze zápisu z případové konference konané dne 2. 6. 2021.

Dne 22. 6. 2021 (před odchodem Adély ze ZDVOP) jednal OSPOD s dědečkem o potřebě zajištění spolupráce Adély s psychoterapeutem za součinnosti obou rodičů. K tomu se dědeček zavázal. O tom jednal OSPOD i s otcem dne 14. 7. 2021, kdy otec uváděl, že spolu s dědečkem vyhledají pomoc pro Adélu. Opakovaně pak OSPOD s dědečkem jednal o psychoterapiích Adély dne 2. 8. 2021 a dané bylo nastaveno i jako jeden z cílů individuálního plánu dítěte (dále také „IPOD“).

Vzhledem k tomu se tajemník neztotožňuje s tím, že by za téměř 6 měsíců OSPOD nečinil žádné aktivní kroky k zajištění externí terapie Adély.

Tajemník upozornil i na to, že rodiče nebyli nijak omezeni v rodičovské odpovědnosti, a výběr terapeuta tak je úzce vázán i na jejich výběr a souhlas. Otec od počátku umístění Adély ve ZDVOP vyjadřoval nesouhlas s postupy OSPOD a matka nespolupracovala. Případný výběr konkrétního odborníka, kterého by navrhoval OSPOD nebo ZDVOP, by otcem byl znevažován a důvěra v jeho práci byla nulová. To podle tajemníka potvrdil i fakt, že otec s dědečkem změnili po odchodu Adély ze ZDVOP i její psychiatricku, kterou původně zajistil ZDVOP.

OSPOD podle tajemníka ale na individuální terapii Adély vždy trval a nadále trvá, což vyplývá i z průběžných jednání s otcem, dědečkem a z vypracovaného IPOD.

Aktuálně má OSPOD vyžádanou novou zprávu psychiatricky, která podle dosavadních sdělení dědečka nedoporučuje individuální psychoterapie, pokud si je Adéla nepřejí. OSPOD má v úmyslu dané projednat po seznámení se zprávou jak s otcem, tak s dědečkem.

C. Závěrečné hodnocení

C.1 Matčin psychický stav a její spolupráce

Ve zprávě jsem neshledala pochybení v tom, že by OSPOD neuložil matce pokutu za nesplnění výzev. Přesto musím v reakci na tajemníkovu vyjádření OSPOD upozornit, že to byl OSPOD, kdo opakovaně matku již v roce 2019 poučoval a upozorňoval na potřebu spolupráce a ve druhé výzvě ze dne 28. 8. 2019 ji upozornil na možnost uložit rodiči pořádkovou pokutu podle § 53 odst. 5 ZSPOD. Tuto výzvu jí zaslal, přestože v daném období nebyla Adéla vyhodnocena jako ohrožená. Když se opět objevily obdobné problémy v roce 2020, OSPOD matce zaslal dvě výzvy k tomu, aby sdělila termín vyšetření u psychiatra. V obou ji opět upozornil na možnost uložit pokutu. Ani v tomto období nebyla Adéla vyhodnocena jako ohrožená. Matka na to nereagovala, což OSPOD dále neřešil.

V situaci, kdy tajemník uvádí, že OSPOD je metodicky veden k tomu, že nemá rodičům ukládat pokuty správním rozhodnutím podle § 53 odst. 5 ZSPOD, pokud nejsou děti vyhodnoceny jako ohrožené, se musím pozastavit nad obsahem těchto výzev.

V daném případě mě proto napadají dvě možnosti. Buď OSPOD matku v letech 2019 a 2020 poučoval v rozporu s metodickým vedením, anebo poučení matky použil, přestože si byl vědom, že k uložení pokuty vzhledem ke svému metodickému vedení nepřistoupí. S rozparem jednání OSPOD a vyjádření tajemníka o metodickém vedení by se měl OSPOD pro účely budoucí jednotné praxe vypořádat.

V rámci tohoto bodu zprávy jsem nemířila na neuložení pokuty, ale na fakt, že OSPOD po těchto dvou výzvách rezignoval na další ověřování skutečností a zjišťování poměrů

v rodině, lépe řečeno matky. Jeho aktivitu směrem k matce v tomto období pokládám za nedostatečnou. Přitom z faktu, že OSPOD opakovaně hrozil matce uložením pokut, vyplývá, že i OSPOD považoval ověření daných skutečností za podstatné.

Musím proto trvat na svém závěru uvedeném ve zprávě, tedy že OSPOD příliš rychle upustil od řešení situace s matkou a dál se o situaci nezajímal.

Dané pochybení se týkalo období před umístěním Adély do ZDVOP. Následně po umístění Adély do ZDVOP se OSPOD znovu snažil s matkou spojit, zapojit ji do výkonu sociálně-právní ochrany Adély a nadále tak aktivně činí. Po odchodu Adély do ZDVOP se již nedal odradit matčíným počátečním nezájmem o spolupráci. Pochybení v tomto směru proto považuji za napravené s ohledem na aktivní přístup OSPOD po odchodu Adély do ZDVOP.

C.2 Aktivní řešení externí individuální terapie

Nejprve chci uvést, že jsem ve zprávě nezpochybnila, že Adéla během pobytu ve ZDVOP měla zajištěnou dostatečnou pomoc s řešením jejího psychického stavu. Proto jsem také ve zprávě neshledala jiná pochybení týkající se práce OSPOD s Adélou po jejím předání do ZDVOP. Naopak si cením okamžitého aktivního přístupu OSPOD i ZDVOP, jde-li o zajištění pomoci Adéle.

Tajemník podrobněji ve svém vyjádření rozvádí práci, kterou OSPOD vyvíjel, jde-li o psychický stav Adély a zajištění jejích terapií mimo ZDVOP. První z těchto aktivit datuje k 2. 6. 2021 (případová konference), tedy zhruba 5 měsíců po umístění Adély do ZDVOP. Podle tajemníka OSPOD během této případové konference samozřejmě počítal s tím, že psychologická pomoc Adéle bude pokračovat i po odchodu ze ZDVOP. Podle tajemníka to mělo být v SVP D., přestože to v zápisu není explicitně uvedeno. O den později již OSPOD měl informace o tom, že by Adéla mohla jít dočasně do péče dědečka.

Je třeba ale OSPOD upozornit, že měl již od počátku pobytu ve ZDVOP počítat při své práci s tím, že pobyt Adély ve ZDVOP je pouze dočasným řešením a že pomoc, kterou zde využívá, nebude moci čerpat poté, co ZDVOP opustí. Z vyjádření OSPOD ve spisové dokumentaci je přitom zřejmé, že OSPOD si toho byl vědom, což vyplývá například i z toho, že Adélu v březnu 2021 poučoval o tom, že by měla navázat spolupráci s externí psychologkou. Další aktivní kroky v tomto směru ale ze spisové dokumentace do června 2021 nevyplývají.

Chápu, že OSPOD nemohl s jistotou předvídat, kdy přesně pobyt Adély ve ZDVOP skončí. Využívá-li ale OSPOD takové řešení, které je ze své povahy velmi časově omezeno a které míří pouze na kritické situace (jako je pobyt ve ZDVOP), měl by aktivně a průběžně činit kroky, které dítě připraví a pomohou mu zvládnout změnu, která se bezprostředně blíží.

Takovou pomocí a přípravou je zcela jistě i včasné zajištění odborníka, který bude s dítětem pracovat i poté, co dítě ZDVOP opustí a nebude moci využívat této služby ve ZDVOP.

V tomto případě to bylo právě pokračování individuálních terapií Adély i mimo ZDVOP. Během jejího pobytu ve ZDVOP se jasně od počátku ukazovalo, jak jsou pro ni tyto terapie důležité a že je potřeba v nich pokračovat i po opuštění ZDVOP.

Je zřejmé, že pro dítě bude mnohem náročnější zvládnout několik těžších situací najednou než přijímat tyto změny a zvykat si na ně postupně a v delším časovém intervalu. Pokud by totiž Adéla navázala spolupráci s externím psychologem ještě v době svého pobytu

ve ZDVOP, mohla mít již zajištěnou psychologickou pomoc a možná i navázaný vztah s novým psychologem v době, kdy podruhé během půl roku změnila výchovné prostředí. Celá situace a především již tak křehký Adélin psychický stav mohl být řešen mnohem citlivěji a efektivněji.

Přestože OSPOD nemohl ještě na jaře 2021 tušit, že Adéla půjde v létě 2021 k dědečkově (Adéla jeho péči tehdy odmítala), dobře věděl, že Adéla bude muset změnit výchovné prostředí (sám podal návrh na nařízení ústavní výchovy). OSPOD tehdy hledal pro Adélu vhodný dětský domov. Jsem si vědoma toho, že OSPOD jistě ze své praxe ví, že řízení o ústavní výchově často mohou trvat déle, a OSPOD tak má čas dítě na změnu připravovat i během tohoto řízení. Je možné, že i OSPOD s ohledem na svou praxi s takovou variantou počítal. Na to ale nelze spoléhat.

To, že OSPOD počítal s tím, že v SVP, kde do té doby probíhaly pouze terapie rodinné, budou probíhat i Adéliny individuální terapie po jejím odchodu ze ZDVOP, nemohu ze spisové dokumentace ověřit, jelikož jak uvedl i tajemník, není toto v zápisu z případové konference explicitně uvedeno. V něm se totiž hovoří pouze o společných rodinných terapiích, nikoliv o terapiích individuálních. Ve spisu jsem také nenalezla do června 2021 náznak toho, že by OSPOD činil jiné kroky k tomu, aby Adéla měla v SVP D. či jinde i individuální terapie.

Pokud se OSPOD obával a obává, že kdyby externího odborníka vyhledal sám, otec by jeho výběr znevažoval, nabízely se i jiné možnosti řešení. OSPOD například mohl otce vyzvat, aby sám vtypoval několik odborníků, kteří by dle jeho názoru byli vyhovující pro individuální terapii Adély, zjistil jejich kapacitu a možné volné termíny. Následně mohl OSPOD s otcem jeho výběr projednat na společné schůzce, kam mohl přizvat i ZDVOP a další odborníky, kteří dosud s Adélou spolupracovali. Takový postup by mohl zajistit větší důvěru rodiče ve výběr a práci odborníka.

Na základě výše uvedeného proto trvám na pochybení, které jsem ve zprávě uvedla.

Opatření úřadu nepovažuji za dostatečná. Vydávám proto své závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

D. Opatření k nápravě

Úřadu městské části Praha 4 proto navrhuji toto opatření k nápravě:

- (A) je-li dítě umístěno na základě předběžného opatření do ZDVOP, měl by OSPOD přistupovat k situaci jako k akutnímu dočasnému řešení a průběžně sebe, dítě i jeho rodinu připravovat na blížící se změnu výchovného prostředí (ať už jde o návrat zpět do péče rodičů či jiné osoby, či zařízení). Pomocí této přípravy by měl OSPOD zajistit co nejšetrnější přechod dítěte do jiného prostředí, pokračování pomoci, která je pro dítě stěžejní a které se mu doposud ve ZDVOP dostávalo.

Závěrečné stanovisko zasílám tajemníkovi Úřadu městské části Praha 4 a žádám, aby mi podle § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud Úřad městské části Praha 4 nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Úřadu městské části Praha 4.

Brno 21. února 2022

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)